

RAPPORT ANNWALI 2019

DIVIŻJONI GĦAR-REGOLAZZJONI VETERINARJA U S-SAĦĦA TAL-PJANTI

Direttorat għall-Harsien tal-Pjanti

Id-Direttorat għall-Harsien tal-Pjanti huwa l-Organizzazzjoni Nazzjonali għall-Protezzjoni tal-Pjanti, u jaħdem bil-għan li tiġi evitata l-introduzzjoni ta' organiżmi li jagħmlu ħsara lill-pjanti jew prodotti tal-pjanti jew it-tifrix tagħhom fil-Komunità Ewropea. Dan jitwettaq f'konformità mal-politika tas-saħħa tal-pjanti tal-Komunità Ewropea. Matul l-2019, id-Direttorat kompli bis-sorveljanza tas-suq tal-materjal ta' propagazzjoni fit-territorju Malti bil-għan li jkun hawn fiċ-ċirkulazzjoni kwalità għolja ta' materjal ta' propagazzjoni tal-pjanti. Id-Direttorat kompli bl-implimentazzjoni tar-regolamenti li jikkoncernaw l-aċċess u l-qsim ta' benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi Maltin.

Matul is-sena 2019, id-Direttorat kompli jimplementa b'mod intensiv il-kampanja ta' għarfien fir-rigward tal-batterju qerriedi Xylella fastidiosa b'ko-finanzjament taħt il-Program għas-Sorveljanza tal-Pesti b'nefqa ta' €23,955. Apparti minhekk, €34,956 intefqufuqkampanja ta' għarfienfuqmikrobi oħra li humaPhyllostictacitricarpa, Aromiabungii, Thaumatotibialeucotretau Xylosandrus compactus.

F'din is-sena, hames liġijiet nazzjonali ġew miktuba u ppublikati, li jittrasponu liġijiet tal-Unjoni Ewropea u regolamenti nazzjonali fuq il-kummerċ ta' żrieragħ ta' pjanti agrikoli, kontroll tal-Xylella fastidiosa u bumunqar aħmar u eżaminazzjoni ta' varjetajiet godda. Komplu jsir xogħol intensiv dwar l-effetti li jista' jkollu l-Brexit fuq is-setturi ta' mard tal-pjanti u kummerċ ta' materjal u varjetajiet tal-pjanti u l-implimentazzjoni nazzjonali tar-Regolamenti Ewropej dwar il-Kontrolli Uffiċjali u dwar il-Miżuri Protettivi kontra Pesti tal-Pjanti.

Tkompliet ukoll l-implimentazzjoni tal-Protokol ta' Nagoya dwar l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi u l-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji tal-prodotti mill-utilizzar tagħhom fis-setturi ta' riċerka u żvilupp. Id-Direttorat wettaq xogħol amministrattiv bi thejjija għat-twaqqif tal-bank ġenetiku nazzjonali f'Malta. Fih se jiġu kkonservati pjanti u ż-żrieragħ partikolarment dawk endemiċi bl-iskop li jiġi ndirizzat it-tnaqqis ġenetiku ta' varjetajiet partikolari. Sar ukoll ftehim bejn id-Direttorat u Ambjent Malta din is-sena sabiex id-Direttorat jipproduċi diversi pjanti endemiċi w indiġeni bil-mikropropagazzjoni għall-konservazzjoni u tisbiħ. Id-Direttorat kompli t-twertieq ta' żewġ proġetti ko-finanzjati mill-EFSA relatati mal-organiżmu ta' ħsara Phyllosticta citricarpa: Proġett dwar il-Kooperazzjoni għat-thejjija f'każ ta' kriżi fl-Unjoni Ewropea ikkawżata mill-Phyllosticta citricarpa, u proġett l-ieħor "SMART:

Smart monitoring of airborne plant pathogens: advances in aerobiology, and molecular diagnostics and remote sensing to support risk based plant health surveillance in the EU” li jitratta dwar identifikazzjoni bikrija ta’ mard tal-pjanti u prevenzjoni speċjalment ta’ *Phyllosticta citricarpa*.

Promozzjoni

Matul l-2019, id-Direttorat għall-Ħarsieni tal-Pjanti kompli bil-kampanja promozzjonali tiegħu ta’ għarfien dwar il-batterju *Xylella fastidiosa* speċifikament immirata lejn il-vjaġġaturi. F’dan ir-rigward, dan id-Direttorat kompli bi promozzjoni relatata fid-Departures Hall tal-Ajruport Internazzjonali ta’ Malta billi rreklama fuq 5 illuminated charging stations u fuq il-monitors kollha, flimkien ma’ t-tqassim ta’ bookmarks fuq il-*Xylella fastidiosa* lill-vjaġġaturi. Barra minn hekk, merkanzija promozzjonali tal-*Xylella fastidiosa*, bħal tikketti tal-bagalji u LED keychains, ġew akkwistati u mqasma lill-pubbliku generali biex tinholoq aktar kuxjenza.

Filmat ġdid ta’ 30 sekonda dwar l-organizmi ta’ ħsara tal-pjanti u r-riskju assoċjat mad-dhul tagħhom fil-gżejjer Maltin ġie prodott u imxandar fuq l-istazzjon tat-TV lokali. Dan il-klipp għandu l-għan li jidderiegi lill-pubbliku għal informazzjoni onlajn u servizzi mobbli fejn tkun provduta informazzjoni dwar il-pesti u l-possibiltà li tirrapporotahom lill-awtoritajiet. Il-forniment ta’ informazzjoni permezz ta’ servizzi onlajn huwa kkunsidrat bħala għodda ġdida biex tilhaq il-pubbliku u udjenza akbar, fejn informazzjoni u azzjonijiet aktar immirati jistgħu jiġu pprovduti. Permezz tas-servizzi elettronici, il-pubbliku se jkollu aċċess għall-materjal promozzjonali kollu li jikkonċerna l-*Xylella fastidiosa* u organizmi ta’ ħsara tal-pjanti elenkati taħt il-Programm ta’ Stharriġ fuq l-Organizmi ta’ Ħsara tal-Pjanti.

Il-maskot Pjantina u l-maskot Pjantinu li jirrapprezentaw il-flora Maltija komplew jidhru fl-isforzi promozzjonali tal-PPD għall-2019 u l-enfasi fuq li wieħed iżomm lura milli jgħib il-pjanti u kwalunkwe materjal tal-pjanti meta jivvjaġġaw barra l-pajjiż. Filmat tal-vidjow relatat ta’ 30 sekonda kien imxandar fuq it-tliet stazzjonijiet lokali tat-TV. Dan il-filmat ġie promoss ukoll abbord il-lanċa MV San Ġwann Pawlu II li jittrasporta passigġieri lejn u minn Sqallija. Biex tkompli tissahħaħ din il-kampanja, riklam maħluq għar-radju ġie prodott u imxandar fuq l-aqwa żewġ stazzjonijiet tar-radju lokali.

Barra minn hekk, dan id-Direttorat ippromwova wkoll il-kampanja tiegħu permezz ta’ reklamar billboard f’wahda mill-iktar lokalitajiet ċentrali u prominenti ta’ Malta bl-użu tal-maskots Pjantina u Pjantinu u l-islogan relattiv "Aħna prezzjużi: Ibżgħu! Iddaħħux mard tal-pjanti qerriedi ġewwa xtutna!"

Id-Direttorat għall-Ħarsieni ipparteċipa waqt avveniment ta’ Open Day fl-Għammieri bħala parti mill-ġimgha għas-servizz pubbliku bi stends li jipromwovu s-saħħa tal-pjanti u informazzjoni dwar

organizmi ta' hsara tal-pjanti biex jinholaq aktar għarfien u iżjed edukazzjoni. F'dan ir-rigward, għe stampat ktejjeb informattiv fuq erba' organizmi ta' hsara tal-pjanti speċifiċi ta' importanza għat-territorju Malti elenkat taħt il-Programm ta' Stharrig ta' din is-sena. Fuljett li jipromwovi miżuri naturali u sostenibbli ta' kontroll ta' mard tal-pesti tal-pjanti għe wkoll stampat u mqassam matul dan l-avveniment. Dan id-Direttorat ipparteċipa wkoll waqt l-avveniment lokali tradizzjonali u popolari hafna tal-Imnarja.

Servizzi tal-Laboratorju

Matul is-sena 2019, saru thejjijiet sabiex isiru r-riformi neċessarji għal titjib fil-Laboratorju tad-Djanjostika, kif ukoll fil-Laboratorju tal-Ħamrija u l-Ilma għat-Tisqija. Saru diskussjonijiet ma' enginiera u periti, sabiex isir it-tfassil tat-tibdil infrastrutturali u jiġu ppjanati s-servizzi meħtieġa. Dan wassal biex tinhareġ sejha għall-offerti għar-rinovvazzjoni fl-istruttura tal-bini tal-Laboratorju tad-Djanjostika.

Inħarġet ukoll sejha għall-offerti sabiex issir gap analysis tal-Laboratorju tad-Djanjostika, bil-għan li tgħin lid-Direttorat iżid il-kapaċitajiet tekniċi fil-laboratorju u jiżviluppa sistema ta' ġestjoni ta' kwalita' li għandha twassal għall-akkreditazzjoni tal-istess laboratorju. Fl-2019, sar ukoll akkwist ta' apparat ġdid (loop mediated isothermal amplification, LAMP) li jippermetti lill-Laboratorju tad-Djanjostika li jagħmel l-analiżi għall-Xylella fastidiosa lokalment, u b'hekk inaqqas l-ispiża tat-testijiet li kienu qed isiru barra minn Malta.

Bħala parti mill-iżvilupp ta' sistema ta' kwalita' fil-Laboratorju tad-Djanjostika, tkompla l-programm ta' verifiki interni (internal audits). Matul-2019, saru erba' (4) verifiki interni fi hdan l-istess laboratorju u inħarġu sitt (6) Standard Operating Procedures għall-laboratorji fi hdan id-Direttorat għall-Ħarsien tal-Pjanti.

Tkompla l-proċess ta' żvilupp ta' sistema informatika għall-immaniġġjar tad-data fil-laboratorji (Laboratory Information Management System) fi hdan id-Direttorat għall-Ħarsien tal-Pjanti. Din is-sistema għandha tiffaċilita l-amministrazzjoni tal-kampjuni, tal-analiżi u tad-data fil-laboratorji, u b'hekk tgħin biex titjeb l-effiċjenza. Parti kbira minn din is-sistema tlestiet matul din is-sena, u qegħda fil-fażijiet finali tagħha, bil-hsieb li tibda tintuża mill-2020.

Matul l-2019, il-Laboratorju tal-Ħamrija u l-Ilma għat-Tisqija kompla janaliżza ammont konsiderevoli ta' kampjuni tal-hamrija għall-materjal organiku. Dawn l-analiżi huma marbuta mal-Miżura għall-Implimentazzjoni ta' Pjan għall-Ġestjoni u Konservazzjoni tal-Ħamrija fuq Hbula ta' Art (AECM5). Ammont ta' kampjuni tal-hamrija ġew ukoll analizzati għan-Nitrat, Potassa u Fosfru bi preparazzjoni għall-pjan ta' fertilizzazzjoni.

Statistika dwar it-testijiet li ġew imwettqa fil-laboratorji tad-Direttorat għall-Ħarsien tal-Pjanti fl-2019 hija mogħtija f' Tabella 1.

Laboratorju	Testijiet	2019
tad-Djanjostika	Pjanti	2,113
tal-Ħamrija u l-Ilma għat-Tisqija	Ħamrija	5,510
tal-Ħamrija u l-Ilma għat-Tisqija	Ilma	298

Tabella 1: Numru ta' Testijiet tal-Laboratorji

Sorveljanza u Infurzar

Id-Direttorat kompla wkoll bil-monitoraġġ u bil-kontroll tat-tixrid ta' organiżmi ta' ħsara fit-territorju Malti u kummerċ li jiġu minn pajjiżi terzi u mill-Unjoni Ewropea. L-ammonti t'attivitajiet ta' monitoraġġ u kontrolli li saru kienu: 93 fuq palm, 27 fuq posta, 304 fuq impurtar, 154 fuq imballaġġ tal-injam, 62 fuq ċana, 8 spezzjonijiet fuq il-katamaran, 176 attivitajiet reġistrati (spezzjonijiet annwali), 15 fuq nases tal-halyomorpha halys, u 1856 każi ta' sħarriġ ta' sorveljanza tal-pesti. L-spezzjonijiet tal-ABS ħa jibdeu isiru mill-2020. Ġew irrapurtati 8 notifiki lill-Unjoni Ewropea dwar nuqqasijiet li nstabu waqt l-ispezzjonijiet tal-impurtar fis-sistema tal-Europhyt. Ġew ukoll verifikati 6997 notifika ta' pjanti u prodotti oħra mill-Unjoni Ewropea fis-sistema Intrastat.